

Een zak vol hazelnoten, geplukt voor de opkweek van plantsoen.

Autochtone bomen & struiken

Van wetgeving tot aanplant

Het gebruik van autochtoon plantsoen is in opmars. Niet verwonderlijk, want het verhaal over autochtone bomen en struiken wint steeds meer aan belang. De autochtone restpopulaties in Vlaanderen worden bedreigd door ontbossing, bosfragmentering, intensief bosgebruik en het verdwijnen van kleine landschapselementen. De massale aanplant van bomen en struiken van weliswaar inheemse soorten maar met niet-autochtone herkomst vormt een verdere bedreiging. Door inkruising van niet-autochtone genetische informatie in de autochtone populaties wordt immers de genetische diversiteit beïnvloed. Daarbij kan heel wat genetische informatie verloren gaan. De autochtone populaties moeten de nodige kansen krijgen voor het behoud en de verdere evolutie van hun genetische diversiteit, zodat zij sterk staan voor de toekomst.

Inventarisatie

Sinds 1997 loopt een inventarisatie van autochtone bomen en struiken in Vlaanderen, in opdracht van afdeling Bos & Groen. De bomen en struiken krijgen een quoteringsysteem gaande van a (vrijwel zeker autochtoon), a/b of b (waarschijnlijk autochtoon) tot c (mogelijk autochtoon). De belangrijkste criteria bij de beoordeling van autochtoniteit zijn: de ouderdom van bossen en houtkanten, de aanwezigheid van indicatorplanten voor oude bossen, de aanwezigheid van oude bomen of hakhoutstoven en het samen voorkomen van de typische waaier aan standplaatseigen bomen en struiken. Tegen 2007 zal de inventaris van autochtoon materiaal in Vlaanderen afgerond zijn. De rapporten van de inventaris kunnen worden opgevraagd bij het INBO of bij de afdeling Bos & Groen.

Herkomstgebieden

Een herkomstgebied, al dan niet verder opgesplitst in deelgebieden, is een geografische regio waarbinnen uniforme ecologische groei-omstandigheden heersen. De herkomstgebieden in Vlaanderen zijn afgebakend op basis van bodemkundige, hydrologische en klimatologische factoren, en van de verspreiding van plantensoorten. Als algemene regel geldt dat autochtone zaden geoogst op verschillende locaties binnen één herkomstgebied kunnen gemengd worden. Autochtoon plantsoen opgekweekt uit dit zaadgoed wordt dan aangeplant binnen hetzelfde herkomstgebied. Vlaanderen is ingedeeld in 5 herkomstgebieden: Vlaamse Zandstreek, Kempen, Brabants District Oost, Brabants District West en Laag Maasplateau (figuur 1). De laatste drie herkomstgebieden lopen door tot in Wallonië. Binnen de Vlaamse Zandstreek onderscheiden we twee specifieke deelgebieden, namelijk de kust (met duinen) en de polders.

Wetgeving

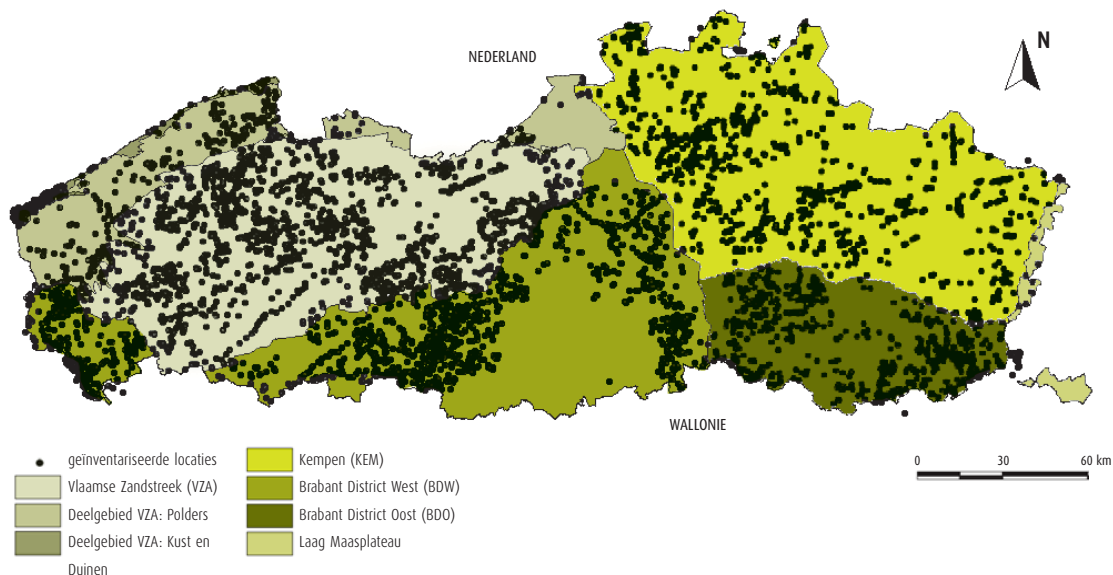
Het Besluit van de Vlaamse Regering over de procedure tot erkenning van bosbouwkundig uitgangsmateriaal en het in de handel brengen van bosbouwkundig teeltmateriaal maakt een uitgebreide reeks boomsoorten certificaatplichtig.

Teeltmateriaal (zaad, plantsoen,...) van deze soorten moet in de handel steeds vergezeld zijn van een herkomstcertificaat (d.i. een 'basiscertificaat' of een 'document van de leverancier') wanneer het gebruikt wordt voor bosbouwkundige doeleinden. Daarnaast bevat het Besluit een lijst van courant aangeplante, inheemse struiksoorten en nevenboomsoorten. Bij verhandeling van teeltmateriaal van deze soorten is een certificaat niet verplicht maar optioneel.

Met een certificaat kan de kweker de herkomst en bijgevolg de kwaliteit (d.m.v. de categorie) van het teeltmateriaal bewijzen. Een basiscertificaat kan slechts bekomen worden als het zaad wordt geogst in erkend uitgangsmateriaal, bijvoorbeeld een zaadbron of zaadbestand. Het INBO stelt een register op met uitgebreide informatie over al het Vlaams erkend uitgangsmateriaal, met inbegrip van het autochtone. Het is raadpleegbaar na schriftelijke aanvraag bij het INBO. Jaarlijks wordt eveneens een lijst van erkende herkomsten opgesteld. Dit is een samenvatting van het register. Het besluit voorziet in vier categorieën voor bosbouwkundig teeltmateriaal: 'van bekende origine', 'geselecteerd', 'gekeurd' en 'getest'. Het teeltmateriaal moet voldoen aan een aantal criteria en voorwaarden vastgelegd voor elke categorie. Voor de categorie 'van bekende origine' speelt economische kwaliteit geen rol, enkel de herkomst. Autochtone teeltmateriaal afkomstig uit erkend uitgangsmateriaal krijgt voornamelijk een certificaat in deze categorie. In het geval dat een autochtone zaadbron duidelijk economische kwaliteiten bezit, wordt ze in een hogere categorie, gewoonlijk als 'geselecteerd', erkend.

Erkenning van zaadbronnen en bestanden

Opdat een bestand of zaadbron in aanmerking komt voor erkenning, moet dit aan een aantal criteria voldoen. Deze criteria verschillen naargelang de categorie en zijn bepaald in het eerder vermelde Besluit van de Vlaamse regering. Het INBO zorgt voor de erkenningsaanvraag van dergelijke locaties, die zowel openbaar als privé-eigendom kunnen zijn. Na

controle van de nodige vereisten en mits goedkeuring van de eigenaar, wordt de locatie ter erkenning voorgedragen aan de Vlaamse Minister van Leefmilieu en Natuur. Autochtone zaadbronnen en bestanden komen in aanmerking voor erkenning onder de categorie 'van bekende origine', als: (i) de bomen en struiken een goede autochtone quotering meekregen in de inventaris, (ii) er geen aanplantingen met niet-autochtoon materiaal aanwezig zijn in de onmiddellijke omgeving en (iii) in de zaadbron of het bestand minstens 30 individuen van dezelfde soort staan, die best allemaal zaad dragen en (iv) het oogsten praktisch mogelijk is. Het bestand krijgt de erkenning 'geselecteerd' als het bovendien een aantal economische kwaliteiten bezit.

Zaaiduinen

Het spreekt vanzelf dat het oogsten van zaad van de soms zeer versnipperde bosfragmenten of houtkanten een erg tijdrovende (en dus dure!) zaak is. Om de zaadoogst te vereenvoudigen en rendabel te maken, legt het INBO autochtone zaaiduinen aan. Individuen afkomstig van verschillende autochtone groeiplaatsen binnen één herkomstgebied worden bijeengebracht, zodat de genetische diversiteit van de zaadtuin voldoende hoog en representatief is voor het hele herkomstgebied. De eerste zaaiduinen werden in 2003 aangelegd. Een zaadtuin wordt na erkenning aan de lijst van aanbevolen herkomsten toegevoegd.

Aanbevolen herkomsten

Het INBO stelt een lijst op van 'aanbevolen herkomsten'. Voor elke categorie teeltmateriaal wordt per inheemse soort een overzicht gegeven van betrouwbare en geschikte herkomsten. Doel hiervan is om een betere bevoorradings van geschikt teeltmateriaal van de meest aangewezen herkomsten te verzekeren. Een herkomst wordt aanbevolen omdat hij een grote kans biedt om kwaliteitsvol en aangepast plantsoen te leveren. Ook de Vlaamse erkende autochtone zaadbronnen en bestanden zijn in de lijst opgenomen, om het gebruik van autochtoon materiaal te stimuleren. De lijst van aanbevolen herkomsten bevat dus een selectie uit het Belgische erkende uitgangsmateriaal plus enkele waardevolle herkomsten uit de ons omringende regio's. >>

Figuur 1: De herkomstgebieden in Vlaanderen. De punten zijn alle tot nu toe geïventariseerde locaties.

Inheems versus autochtone

Een plantensoort is inheems in Vlaanderen, als Vlaanderen binnen het natuurlijke verspreidingsgebied van de soort ligt. Een plant is autochtone in een bepaalde streek in Vlaanderen, als hij een nakomeling is van planten die zich sinds hun spontane vestiging na de laatste ijstijd altijd natuurlijk hebben verjongd, of die kunstmatig vermeerderd werden met lokaal materiaal. Een zomereik afkomstig uit de Balkan is niet autochtone in de Vlaamse Ardennen, hoewel de soort zomereik inheems is in Vlaanderen. Autochtone planten hebben zich gedurende vele eeuwen van natuurlijke selectie aangepast aan de lokale groeiomstandigheden. Autochtone populaties verschillen daardoor van niet-autochtone populaties in hun overerfbare, genetische eigenschappen. Deze genetische informatie is waardevol en mag niet verloren gaan.

■ □ □
Geknotte schietwilg (*Salix alba*).

□ ■ □
Bloemen van de sleedoorn (*Prunus spinosa*).

□ □ ■
Fladderiep (*Ulmus laevis*) in Zoersel.

Controle op oogst en opkweek

De dienst Normering en Controle Plantaardige Productie (NCP) levert de certificaten af en voert controle uit. Tot hun taken behoren zowel het afleveren van een certificaat bij het oogsten op erkende zaadbestanden, als de opvolging bij de privé-kweker. De persoon die oogst – een erkende kweker of zaadhandelaar – meldt de oogstlocatie en -datum aan de dienst. Die komt ter plaatse en schrijft een vervoermachtiging (= basiscertificaat) uit. Vervolgens controleert de dienst de opkweek van het plantsoen in de privé-kwekerijen.

Subsidies

Het besluit van de Vlaamse Regering betreffende de subsidiëring van beheerders van openbare en privé-bossen bepaalt de subsidies voor bebossen en herbebossen (zie Groen-

contact (31) 2005/1). Afhankelijk van de gebruikte soort kan een privé-persoon of openbare instelling subsidies verkrijgen. Daarnaast kunnen zij een extra subsidie verkrijgen van 250€/ha wanneer zij de beplanting met aanbevolen herkomsten uitvoeren. Hetzelfde geldt voor het bebossen van landbouwgronden, geformuleerd in een ander besluit. Het eerste besluit regelt ook de subsidies voor de bevordering van de ecologische bosfunctie. Een eigenaar van een erkend bestand of zaadbron gelegen in een bos, kan een subsidie van 50€/ha/j krijgen. Dit kan enkel wanneer voldaan wordt aan enkele vereisten. Zo moet de bosbeheerder beschikken over een uitgebreid beheerplan dat voldoet aan de criteria duurzaam bosbeheer. Het bestand moet zodanig worden beheerd dat de oogst van de zaden mogelijk is, en er moet ook effectief worden geoogst.

Zaadoogst in de praktijk

Versillende organisaties en instanties zijn betrokken bij de zaadoogst op autochtone, geïnventariseerde locaties. Vooral afdeling Bos & Groen en enkele Regionale Landschappen oogsten jaarlijks grote hoeveelheden. Ook buitendiensten van de VLM en lokale natuurverenigingen doen mee. De VBV organiseerde eveneens al zaadoogsten. Een erkende kweker of zaadhandelaar oogst op de locaties die

erkend zijn als zaadbron of bestand (verder enkel aangeduid als zaadbron). De autochtone populaties waarop geoogst wordt, hebben een goede autochtone quotering gekregen in de inventaris, nl. a (vrijwel zeker autochtoon), a/b of b (waarschijnlijk autochtoon). Op b/c (mogelijk autochtoon) kan enkel geoogst worden als geen betere vindplaatsen in de omgeving voorkomen. C-gequoteerde bomen komen niet in aanmerking, evenmin als bomen met quotering p (geplant) of s (spontaan).

Om de genetische diversiteit voldoende hoog te houden wordt op minstens 30 individuen geoogst. Het zaad, dat op verschillende locaties binnen één herkomstgebied is geoogst, wordt gemengd. Het is beter kleine hoeveelheden zaad te oogsten van meerdere bomen, dan grote hoeveelheden van minder bomen. Het is niet de bedoeling om alles te oogsten op de boom die het meeste zaad draagt. De bomen waarop geoogst wordt, moeten ook op voldoende afstand staan van aangeplante individuen van dezelfde soort, om kruisbestuiving te vermijden.

Opkweek tot plantsoen

Autochtoon zaad geoogst door de afdeling Bos & Groen wordt hoofdzakelijk opgekweekt in de gewestkwekerijen van Brasschaat en Koekelare. Een uitzondering is eik, die via

Contactpunt Bosbouwkundig Teeltmateriaal

Het Contactpunt Bosbouwkundig Teeltmateriaal wil informatie rond commercieel teeltmateriaal samenbrengen en onder andere via internet toegankelijk maken (<http://contactpunt.inbo.be>).

De boswachters observeren de zaadzetting in alle Vlaamse aanbevolen herkomsten, en informeren het contactpunt. Zo kunnen tijdens het oogstseizoen de kwekers op de voet volgen wat ze kunnen oogsten. Ook probeert het Contactpunt voor de toekomstige gebruiker een overzicht te bekomen van de kwekers die aanbevolen herkomsten zullen aanbieden.

contractteelt bij privé-kwekers wordt geteeld. Contractteelt verbindt de afdeling Bos & Groen ertoe het plantsoen na het opkweken van het geogoste zaad terug te kopen in aantallen voorzien in het contract met de kweker. Hierbij leveren de boswachters het geogoste zaad jaarlijks aan de kwekerij. De afname van het plantsoen is voor de kweker gegarandeerd. Privé-kwekers telen eveneens zaden geogost door andere instanties (Regionale Landschappen, lokale natuurverenigingen en VLM) via contractteelt. Zo kan bijv. een Regionaal Landschap het opgekweekte plantsoen gebruiken voor allerhande projecten, zoals het herstel van een oude houtkant. Meestal voorziet het contract dat de kweker de overschotten vrij mag verkopen. Hier wordt ernaar gestreefd in de toekomst zoveel mogelijk op erkende zaadbronnen te oogsten, zodat de kweker de overschotten met certificaat op de markt kan brengen. Autochtoon zaad afkomstig van erkende zaadbronnen en geogost door een privé-kweker wordt geteeld en verhandeld volgens de normale procedures van de bosboomteelt.

Autochtoon plantsoen voor het grote publiek?

De organisaties die momenteel oogsten doen dit voor eigen gebruik of op aanvraag van anderen. Voor het grote publiek is in de handel nog niet veel autochtoon plantsoen te koop. Voorlopig zijn enkel de overschotten van contractteelten beschikbaar. Een aantal kwekers oogstte voor het eerst in 2004 op erkende autochtone zaadbronnen, maar het duurt 2 tot 3 jaar vooraleer een verkoopbaar product is opgegroeid uit het zaad. Voor heel wat struiksoorten zullen de zaadtuinen binnen enkele jaren voldoende zaad produceren om een rendabele oogst mogelijk te maken. Zo zal er een ruimere beschikbaarheid komen van autochtoon plantsoen voor het grote publiek.

Plantadvies

Alhoewel het onderzoek naar autochtone bomen en struiken in de bossfeer gestart is, hoort het plantsoen ook elders thuis. Dan

denken we in de eerste plaats aan hagen, houtkanten en andere kleine landschapselementen buiten de bebouwde kom, in het zogenaamde buitengebied. Vooral in de omgeving van autochtone groeiplaatsen is het zonde om plantsoen aan te planten met buitenlandse herkomst. Maar ook daar moet rekening gehouden worden met een aantal regels. Het is belangrijk om soorten te kiezen die in de betreffende streek thuishoren. Daarvoor ontwikkelde het INBO soortenlijsten per ecodistrict gebaseerd op de inventarisatie. Ook cultuurhistorische aspecten kunnen de keuze van soorten meebepalen. Zo hoort in het Waasland de 'Blauwe van Eksaarde' thuis, hoewel deze canadapopulier in de strikte betekenis een exoot is. Daarnaast komt de nodige standplaatsgeschiktheid van de soorten, die kan gecontroleerd worden door een aan het INBO opgesteld programma BOBO. Als we het hebben over autochtoon plantsoen, dan gaat het uiteraard niet over cultivars en exoten die zeer geschikt kunnen zijn om binnen de bebouwde kom langs wegen, parkings e.d. aan te planten. Niettemin kunnen sommige autochtone bomen en struiken in aanmerking komen voor dergelijke aanplantingen. Zo denken we bijvoorbeeld aan de Fladderiep, een olmensoort die in Vlaanderen minder te lijden heeft onder de olmenziekte. Het INBO werkt momenteel aan de uitbouw van een zaadtuin voor deze soort. Ook inheemse wilde rozen kunnen in een stedelijke omgeving aangeplant worden als alternatief voor cultuurrozen. De wilde rozen bloeien uitbundig doch kort, ongeveer twee weken op het eind van mei, begin van juni. Evenwel vormen ze mooie rode bottels die het najaar kleuren. Het wilgengeslacht is eveneens heel boeiend, zoals menig imker zal beamen. Niet enkel autochtone wilgen horen thuis in het Vlaamse cultuurlandschap, zoals de typische knobomen op perceelsgrenzen. Heel wat griendklonen getuigen op vele plaatsen van de vroegere vlechtactiviteiten. Dankzij de inventaris hebben we meer zicht op welke soorten en klonen waar voorkomen. Het INBO heeft een collectie aangelegd met zowel autochtone wilgen als

cultuurklonen. Mispels met heel kleine vruchten kan je nog in oude hagen van vervallen boerderijtjes vinden. Ook van deze mispels zal het INBO binnenkort een zaadtuin aanplanten. Heel wat meer soorten komen in aanmerking om het assortiment bestaande cultivars uit te breiden of te vervangen. Uiteraard moeten we met heel wat van deze soorten experimentele aanplantingen aanleggen om ervaring op te doen. We weten immers niet hoe deze soorten en klonen zich gedragen in een stedelijk milieu.

Kristine Vander Mijnsbrugge | kristine.vandermijnsbrugge@inbo.be
Karen Cox | karen.cox@inbo.be
Inge Serbruyns | inge.serbruyns@lin.vlaanderen.be

Foto's | Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek

Meer info | INBO-Geraardsbergen
 Gaverstraat 4 | 9500 Geraardsbergen
 T. 054 43 71 11 | F. 054 43 61 60
 www.inbo.be
 www.mina.vlaanderen.be

Literatuur | Een uitgebreide literatuurlijst vindt u op p. 20. Voor meer literatuurgegevens verwijzen we naar www.vbv.be onder 'publicaties'.

>>

STUDIE & ONDERZOEK

De Vereniging voor Openbaar Groen is sterk begaan met een adequate ondersteuning van de leden gemeentebesturen bij de uitbouw van hun openbaar groen. Informatie en ervaringen afkomstig van wetenschappelijk en praktijkgericht onderzoek moeten zoveel mogelijk ter beschikking gesteld worden van de groendiensten. In Groencontact verschijnen daarom geregeld artikels die geschreven werden door onderzoekers van universiteiten en andere wetenschappelijke instellingen. Af en toe verschijnt een studie die door VVOG zelf werd uitgevoerd.

Literatuurlijst

- Ennos R.A., Worrell R., Arkle P. & Malcolm D.C. (2000). Genetic Variation and Conservation of British Native Trees and Shrubs: Current Knowledge and Policy Implications. Technical Paper 31, Forestry Commission, Edinburgh.
- Herbert, R., Samuel, S. and Patterson, G. (1999). Using Local Stock for Planting Native Trees and Shrubs. Practice Note 8, Forestry Commission, Edinburgh
- Heybroek H.M. (1992). Behoud en ontwikkeling van het genetisch potentiaal van onze bomen en struiken. Dorschkamprapport nr. 684, IKC-NBLF/IBN-DLO, Wageningen.
- Jones A.T., Hayes M.J. & Sackville Hamilton N.R. (2001). The effect of provenance on the performance of *Crataegus monogyna* in hedges. *Journal of Applied Ecology* 38: 952 - 962.
- Kleinschmit J.R.G., Kownatzki D. & Gregorius H.R. (2004). Adaptational characteristics of autochthonous populations – consequences for provenance delineation. *Forest Ecology and Management* 197: 213 - 224.
- Maes N., van Vuure T. & Prins G. (1991). Inheemse bomen en struiken in Nederland. Stichting Kritisch Bosbeheer, Utrecht.
- Maes N. (1993). Genetische kwaliteit inheemse bomen en struiken. Deelproject: Randvoorwaarden en knelpunten bij behoud en toepassing van inheems genemateriaal. IBN-rapport 20, IKC-NBLF, IBN-DLO, Wageningen.
- Maes N. & Rövekamp C. (1998). Oorspronkelijk inheemse bomen en struiken in Vlaanderen. Een onderzoek naar autochtone genenbronnen in de Ecologische Impulsgebieden. Brussel, Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Afdeling Bos & Groen.
- Maes N. & Rövekamp C. (2000). Oorspronkelijk inheemse bomen en struiken in het Regionaal Landschap Vlaamse Ardennen. Een onderzoek naar autochtone genenbronnen. Brussel, Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Afdeling Bos & Groen.
- forests.net
- MCPFE 2004. Ministerial Conferences on the Protection of Forests in Europe. <http://www.mcpfe.org>
- Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, afdeling Bos & Groen.
- Opstaele B. (2001). Autochtone bomen en struiken in de houtvesterijen Leuven en Hasselt. Brussel, Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Afdeling Bos & Groen.
- Rövekamp C. & Maes N. (1999). Oorspronkelijk inheemse bomen en struiken in Vlaanderen. Een onderzoek naar autochtone genenbronnen in de Regionale Landschappen West-Vlaamse Heuvels, Vlaamse Ardennen en de houtvesterijen Hechtel en Bree. Brussel, Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Afdeling Bos & Groen.
- Rövekamp C., & Maes N. (2000). Oorspronkelijk inheemse bomen en struiken in het Regionaal Landschap West-Vlaamse Heuvels. Een onderzoek naar autochtone genenbronnen. Brussel, Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Afdeling Bos & Groen.
- Rövekamp C., Maes N. & Zwaenepoel A. (2000). Oorspronkelijk inheemse bomen en struiken en cultuurwilgen in de Vlaamse Vallei. Een onderzoek naar autochtone genenbronnen in Gent en omgeving. Brussel, Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Afdeling Bos & Groen.
- Sackville Hamilton N.R. (2001). Is local provenance important in habitat creation? A reply. *Journal of Applied Ecology* 38: 1374-1376.
- Tack G., van den Bremt P. & Hermy M. (1993). Bossen van Vlaanderen, een historische ecologie. Davidsfonds, Leuven, Belgium.
- Teissier du Cros E. (2001). Forest Genetic Resources Management and Conservation. France as a case study, Ministry of Agriculture and Fisheries, Bureau of Genetic Resources, Commission of Forest Genetic Resources, INRA DIC, Paris.
- Vander Mijnsbrugge K. (2003). Conservation of the heritage of autochthonous woody plants in Flanders (Belgium). *Scripta Botanica Belgica* 24, 105 - 115.
- Vander Mijnsbrugge K., COART E., BEECKMAN H. and VAN SLYCKEN J. (2003a). Conservation measures for autochthonous oaks in Flanders. *Forest Genetics* 10, 207 - 217.
- Vander Mijnsbrugge K., Cox K. and Van Slycken J. (2004) Afbakening van Vlaamse herkomstgebieden, rapport lbw.Bb.R.2004.001, Instituut voor Bosbouw en Wildbeheer, Geraardsbergen.
- Vander Mijnsbrugge K., Van den Broeck A., Coart E., Devreese R. & Dumortier M. (2003b). Bomen en struiken. Chapter 4 in *Natuurrapport 2003*, Myriam Dumortier, Luc De Bruyn, Hohan Peymen, Anik Schneiders, Toon Van Daele, Gisèle Weyembergh, Dick van Straaten and Eckhart Kuijken (eds.): 37 - 41.
- Wilson S.M., Malcolm D.C. & Rook D.A. (1999). Locating natural populations of scottish native trees. *Scottish Forestry*, 4: 215-224.

Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO)

Het INBO is een wetenschappelijke instelling van de Vlaamse Gemeenschap die op 1 januari 2006 ontstaan is door een fusie van het Instituut voor Natuurbehoud (IN) en het Instituut voor Bosbouw en Wildbeheer (IBW). De officiële start van INBO is gepland op 1 april 2006. Het Instituut doet aan beleidsgericht onderzoek en wetenschappelijke dienstverlening over behoud, ontwikkeling, beheer en duurzaam gebruik van biodiversiteit en haar milieu. Om de twee jaar rapporteert het INBO over de toestand van de natuur en het Vlaams beleid hierrond in het *Natuurrapport*. Het INBO wil een toonaangevende speler zijn in wetenschappelijk onderzoek dat relevant is voor beleid en maatschappij, in eigen land maar ook internationaal. 270 enthousiaste medewerkers met een brede expertise zetten zich hiervoor in. Zij stellen hun kennis ten dienste van de overheid, van specifieke sectoren zoals natuurbehoud, jacht, visserij en bosbouw en van de hele maatschappij. Naast de hoofdzetel in Brussel, heeft het INBO vestigingen in Geraardsbergen, Groenendaal, Linkebeek en Merelbeke. De medewerkers hebben een uitgebreide infrastructuur ter beschikking met laboratoria, serres, boom- en viskwekerijen en een bibliotheek.

Hoofdzetel

• Kliniekstraat 25 | 1070 Brussel
T. 02 558 18 11 | F. 02 558 18 05
info@inbo.be | www.inbo.be

Andere vestigingen

- INBO-Geraardsbergen
Gaverstraat 4 | 9500 Geraardsbergen
T. 054 43 71 11 | F. 054 43 61 60
- INBO-Groenendaal
Duboislaan 14 | 1560 Groenendaal
T. 02 658 04 10 | F. 02 657 96 82
- INBO-Linkebeek
Dwarsbos 28 | 1630 Linkebeek
T. 02 362 58 10 | F. 02 362 58 15
- INBO-Merelbeke
Burgemeester van Gansberghelaan 115
9820 Merelbeke
T. 09 272 28 00 | F. 09 272 28 01